

**REALITĂȚI ISTORICO-ARHEOLOGICE
PE VALEA SIRETULUI
(SECOLELE IV A. CHR. - I P. CHR.)**

Paul CIOBOTARIU

Cuvinte cheie: papyrusul Hunt, Ptolemeu, așezări fortificate, importuri, Piroboridava, Bărboși, Zargidava, Tamasidava

Informațiile privitoare la teritoriile locuite de către geți în secolele IV-III a. Chr. sunt foarte puține. Lipsa izvoarelor antice se datorează fie lipsei de interes față de această zonă de către istoricii vremii, fie faptului că principalele izvoare redactate în secolele IV-II a. Chr. nu s-au păstrat ori fragmentele care au ajuns până la noi sunt insuficiente pentru a reface total istoria acestei zone. La sfârșitul secolului al V – lea și începutul secolului al IV – lea a. Chr., de-a lungul marilor cursuri de apă, apar noi așezări, datorită creșterii demografice și exploatarea resurselor naturale și materiale. Informații importante referitoare la așezările de pe Valea Siretului, ne sunt oferite de sursele papirologice și cartografice care, corelate cu descoperirile arheologice, au condus la identificarea principalelor așezări getice.

Papyrusul Hunt conține textul unui act militar, din timpul împăratului Traian, în care se menționează că trupe auxiliare din *Cohors I Hispanorum veterana quingenaria* au fost trimise pentru acțiuni și pază la Piroboridava și Buridava. Prin analiza textului pridianumului s-a concluzionat că atât Piroboridava cât și Buridava, la data redactării actului, făceau parte din Moesia Inferior. Datarea acestuia, cheia interpretării întregului document, rămâne incertă încă, încercarea lui R. O. Fink de a data pridianumul în anul 99 p. Chr. este întărită și de către cercetările arheologice din Moldova și Muntenia.

Informațiile geografice referitoare la Moldova, din perioada geților, provin în general din textul geografului alexandrin Ptolemeu. El menționează câteva nume de așezări getice (Zargidava, Tamasidava și Piroboridava) din apropierea râului Hierasus, identificat cu Siret. Comparând textul ptolemaic cu descoperirile arheologice, putem afirma că cele trei *davae* se întind cu siguranță pe malul stâng al Siretului și că pot fi atestate arheologic în secolul I p. Chr. Descoperirea așezărilor de la Poiana, Brad și Răcătău acordă autoritate textului ptolemaic dar, în același timp, infirmă coordonatele sale geografice privitoare la poziționarea lor.

Cercetarea sistematică a unor așezări getice a adus date importante privind răspândirea și felul de viață al triburilor getice de pe teritoriul extracarpatic. Cele mai vechi cetăți getice din Moldova, prevăzute cu elemente de fortificații proprii epocii, își au începuturile încă din prima jumătate a mileniului I a. Chr. În ultimele două secole înaintea erei creștine, se constată dezvoltarea unor așezări intens locuite, denumite de geți *dava* și greci *polis*. Fortificate cu valuri de pământ, palisade și șanțuri, după vechea tradiție din epoca bronzului și prima epocă a fierului, ele vor cunoaște în vremea lui Burebista și Decebal o mare înflorire.

Configurația terenului pe care erau amplasate, oferea acestor cetăți o foarte bună apărare naturală. În general, ele ocupă un promontoriu, fiind apărate din trei părți de pante abrupte; cu toate acestea s-a dovedit că întreaga cetate sau numai părțile ei vulnerabile erau apărate de anumite elemente de fortificație. Aceste înălțimi fortificate din Moldova au fost locuri de refugiu, unde se putea adăposti populația în vremuri de grea încercare. Uneltele descoperite în aceste cetăți, urmele de metalurgie și cuptoarele de ars ceramica, reprezintă dovezi concludente că ele erau și mici centre meșteșugărești, cu ateliere, în care activau meșteri locali. Cetățile de la Poiana, Brad și chiar Bărboși, au fost adevărate centre economice, aspect datorat și faptului că erau situate pe Valea Siretului.

Pe lângă marile așezări au fost identificate și necropolele adiacente acestora. Astfel, avem necropolele tumulare de la Poiana, Brad și Răcătău, necropolele plane de la Șendreni? și Cândești precum și morminte izolate descoperite întâmplător la Galați, Răcătău și Brad. Multe din aceste morminte aparțin unor căpetenii getice, unor persoane mai bogate sau cu oarecare funcții.